

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

י"ג תמוז, ה'תשכ"ט

חלק ג – יוצא-לאור לש"פ מטות, כ"א תמוז, ה'תשע"ד

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים וארבע לבריאה

שנת השבעים להסתלקות-הילולא של כ"ק הרלוי"צ ז"ל

פתח דבר

לקראת ש"פ מטות, כ"א תמוז הבעל"ט — הננו מוציאים לאור חלק שלישי מהתוועדות י"ג תמוז, ה'תשכ"ט, הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון ושני י"ל לש"פ בלק וש"פ פינחס, חלקים הבאים י"ל אי"ה בשבועות הקרובים).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מ"אגרות-קודש", שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו ושיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

טו תמוז, ה'תשע"ד
שנת השבעים להסתלקותהילולא של כ"ק הרלווי"צ ז"ל
ברוקלין, נ.י.

©

Published and Copyright 2014 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch, Inc.

5774 • 2014

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse
538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"
(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

כג. דובר כמ"פ, שהכוונה בכל ענין של זכרון היא — כלשון הכתוב בנוגע לזכרון ימי הפורים, עליהם נאמר⁹⁸ ש"לא יעברו גו' וזכרום לא יסוף גו'", שישאר זכרון נצחי: "הימים האלה נזכרים ונעשים" — שהזכרון ("נזכרים") צריך להיות נמשך בענין של מעשה בפועל ("נעשים")⁹⁹.

והענין בזה:

אע"פ ש"זכרון" מצד עצמו מעורר רגשות הנפש, ובפרט כאשר אין זה זכרון בעלמא, אלא כפי שהרבי בעל השמחה רגיל לומר¹⁰⁰, שצריכים להתבונן ו"לחיות" את המאורע מחדש, "כחדשים"¹⁰¹, ומובן עד כמה שזכרון כזה מעורר את רגשות הלב, ובמילא נפתחים עי"ז גם "שערי חכמה ובינה" להבנה והשגה בשכל שבמוח,

— כמובן ממארוז¹⁰² "לעולם ילמוד אדם תורה במקום שלבו חפץ", כיון שהתשוקה ללמוד פועלת את הבנת הלימוד באופן טוב ועמוק יותר —

כך, שניתוסף אצלו הבנה והשגה חדשה, גישה חדשה, בלימוד הפשט והתוכן של המאורע, ורואה בו ענינים חדשים, אשר, עד עתה לא הבחין כלל את העומק שבחויית הזכרון והלימוד ממנו מכאן ולהבא, אעפ"כ, לא די בזכרון הענין בלבד, אלא יש צורך להמשיך זאת במעשה בפועל — "ונעשים", כלשון חכמים במשנתם⁴: "המעשה הוא העיקר".

ואז, הנה לא זו בלבד שניתוסף עוד ענין, שמלבד הרגש שבלב וההבנה וההשגה שבמוח, ישנו גם מעשה, אלא עוד זאת, שע"י המעשה בפועל, ניתוסף עומק גם בהבנה והשגה שבמוח וברגש שבלב.

וכפי שרואים גם בפועל, שכאשר יש לאדם רגש בלב והבנה והשגה בשכל, מבלי לבחון זאת בענין של מעשה, הרי זה יכול להיות דבר אמיתי, רחב ועמוק, ועם כל המעלות, אבל, אין זה מגיע להעומק, חיות ואור שרואה בהבנת והשגת אותו השכל ואותו רגש שבלב, כאשר השכל והרגש באים לידי ביטוי במעשה, אף שלכאורה המעשה הוא למטה מדיבור, ועאכו"כ למטה ממחשבה, כי מחשבה ודיבור הם זכים ("איידעלער") שלא בערך לגבי מעשה בפועל.

101 ראה שו"ע אדה"ז או"ח סס"א ס"ב.

98 אסתר ט, כח.

99 ראה רמ"ז בס' תיקון שובבים. הובא וש"נ.

102 ע"ז יט, א.

ונת' בס' לב דוד (להחיד"א) פכ"ט.

100 ראה לקו"ד ח"א קיג, ב ואילך.

וכמו"כ רואים גם בנוגע לענינים של שמחה — שכאשר יש לאדם רגש המביא לידי שמחה, ויש לו גם הבנה והשגה בטעם וסיבת השמחה, הנה כאשר ניתוסף גם הטיפוח בידים והריקוד ברגלים, הרי אף שלכאורה אי אפשר להשוות את ה"זכות" וה"אור" שבטיפוח בידים ובריקוד ברגלים אל ה"זכות" וה"אור" שברגש הלב ובהבנת השכל, מ"מ, המציאות בפועל היא, שע"י הטיפוח בידים והריקוד ברגלים ניתוסף עומק בהרגש ובהבנה בהענין המביא לידי שמחה.

ויתירה מזה: גם כאשר ההתחלה היא במעשה בלבד, עוד לפני שיש לו הבנה והרגש בדבר, אין זה כ"מעשה קוף" בעלמא, ששייך ונוגע רק לבשר הגוף (הידיים והרגלים), ותו לא, אלא מעשה זה פותח אצלו "חלון", "דלת" או "שער רחב" ללב ולמוח, שיוכל בקלות יותר להגיע לידי הרגש בלב והבנה והשגה במוח.

כד. ולהעיר, שכל זה הוא אפילו כשמדובר בנוגע לעצמו; ועאכו"כ כשמדובר אודות ההשפעה על הזולת — מצד מצות "ואהבת לרעך כמוך", שהיא לא רק מצוה אחת בין כל רמ"ח מצוות עשה, אלא זהו "כלל גדול בתורה"¹⁰³, ויתירה מזה, "זו היא כל התורה כולה, ואידך פירושא הוא זיל גמור"¹⁰⁴ — הרי בודאי שנוגע בעיקר ענין המעשה:

כדי להגיע אל הזולת — הנה מענין המחשבה אין להזולת תועלת; גם כאשר המחשבה היא אמיתית ועמוקה כו' — הרי היא נשארת לעצמו, ואין ממנה תועלת להזולת.

וכאשר המחשבה נמשכת בדיבור — הרי אף שהדיבור לא יכול לבטא את כל הרגש הלב (כשם ש"תבנא דליבאי לא כתבי אינשי"¹⁰⁵), וכדי שאור המחשבה יוכל לבוא בדיבור מוכרח להיות צמצום באמצע, מ"מ, ע"י הדיבור מתקבל הדבר אצל הזולת.

[ועד שיש אפשרות שהזולת יבין לא רק את המחשבה המצומצמת שבאה לידי ביטוי בדיבור, אלא עי"ז יקבל מושג ועד שיוכל להתאחד עם מחשבתו של בעל הדיבור כפי שהיא מצד עצמה, לפני שנתצמצמה בהדיבור].

אבל אעפ"כ, לאחרי שהזולת שומע את הדיבור פעם אחת, יכול לשכוח את הדברים; וגם אם יזכור אותם — הרי אינו דומה הרושם של הדיבור והשפעתו בעת שמיעת הדיבור לגבי זכרון הדבר למחר, ועאכו"כ

105) ע"פ סנהדרין לה, סע"א ובפרש"י (ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע מו).

103) תו"כ ופרש"י עה"פ.
104) שבת לא, א. וראה תניא פל"ב.

"יש מחר לאחר זמן", כשצריך להיזכר בזה לאחרי אריכות הזמן, הרי זו מציאות רחוקה ביותר שהרושם וההשפעה יהיו כפי הדרוש לאמיתתו.

ובענין זה יש מעלה מיוחדת כאשר הדיבור נמשך במעשה, ע"י הכתיבה, שזוהי ה"עשי" שבדיבור — שכאשר הדברים נכתבים ע"י "אותיות הנפש", שהכותב מכניס בזה את הרגש שבדיבורו ומחשבתו, כולל גם פנימיות המחשבה, החיות והאור שבמחשבה — הנה אפילו לאחרי שעובר משך זמן ארוך מאז הכתיבה, הרי כיון שהכתב קיים, יש אפשרות בכל עת ובכל זמן לקרוא את הדברים בעיון ושימת-לב, להכניס את עצמו בהענין הכתוב, ולהכניס את לבו, ועד לפנימיות הלב, כך, שע"י הכתב יוכל להגיע למחשבת הכותב, ועד לפנימיות המחשבה.

כה. ויש להוסיף ולבאר גודל מעלת המעשה גם בנוגע לעצמו — כפי שמודגש בנוגע לכללות הענין דקיום המצוות:

רבינו הזקן מבאר בארוכה בתניא¹⁰⁶ "פסק ההלכה .. (ש)אם קרא ק"ש במחשבתו ולבו לבד בכל כח כוונתו, לא יצא ידי חובתו, וצריך לחזור ולקרוא .. ואם הוציא בשפתיו ולא כיון לבו, יצא ידי חובתו .. ואין צריך לחזור (לבד מפסוק ראשון של ק"ש וברכה ראשונה של תפלת שמונה עשרה)"; ועד"ז בנוגע לכוונה ומעשה — שע"י מעשה ללא כוונה, יוצא י"ח, משא"כ להיפך, אם כיון את כל הכוונות הכי עמוקות, אבל לא עשה את המעשה בפועל — לא קיים את המצוה. ולהעיר:

רבינו הזקן עצמו מבאר¹⁰⁷ שמחשבה היא למעלה מדיבור, וכדי שיומשך ממחשבה לדיבור יש צורך בענין של צמצום, כי, כאשר אור המחשבה מאיר בכל התוקף, אינו יכול לבוא בדיבור, כיון שהוא מוצף ("פארפלייצט") באור, ואינו יכול להגביל את עצמו בתיבות ספורות או אפילו בריבוי תיבות, שהם עדיין במדידה והגבלה,

וכן לאח"ז, כדי שיומשך מהדיבור בענין של עשי, מעשה מסודר, יש צורך בצמצום נוסף בין דיבור למעשה, כי, אם ישאר כל האור שישנו בדיבור, לא יוכל לבוא מזה "מעשה" הראוי לשמו, מעשה מסודר;

אבל אעפ"כ, בנוגע לפועל — הנה כל זמן שלא נמשך במעשה בפועל, לא יודעים בוודאות אם רגש הלב וההבנה וההשגה שבמותח הם אמיתיים; ה"בחינה" לזה היא — כשנמשך גם במעשה, והמעשה הוא

(107) ראה תניא פ"כ. שעהיחזה"א פ"ט.

(106) רפ"ח.

כדבעי, הרי זה סימן שהוא אכן הביין את הדבר לאשורו, והרגש שלו הי' אמיתי.

ולכן, בנוגע למצוות — שצריך לקיימם בגלל שכך צוה הקב"ה, כנוסח ברכת המצוות: "אשר קדשנו במצוותיו וצונו" — העיקר הוא שיהי' המעשה בפועל; ומבטיחים לו שלאחרי ה"נעשה" יהי' גם ה"נשמע" (נבין), היינו, שהמעשה גופא יחזק ויזכך את שכלו, שיוכל להביין את החכמה שהכניס הקב"ה במצוה זו, ובגללה צוה לבנ"י לקיימה.

כו. ונקודת הדברים:

כאשר ענין שישנו במחשבה, בא בדיבור — הנה הן אמת שבשביל זה יש צורך לצמצם את השפע שבמחשבה שיבוא בדיבור מדוד, מ"מ, אין זה רק ירידה בלבד, אלא ע"י ירידה זו שבהמשכה בדיבור, ניתוסף מבט ורגש עמוק יותר בהרגש שבמחשבה.

וכמו כן בנוגע להמשכה מדיבור למעשה — שאע"פ שצריך לצמצם את שפע הדיבור כדי שיוכל להיות נמשך בכתיבה בדיו על הקלף או על הנייר, שזוהי מדידה והגבלה, ועד שיכול להיות שבשעת מעשה כרוך הדבר ביסורים, היפך התענוג וההתפשטות, מ"מ, רואים בפועל, שכאשר מכריח את עצמו להמשיך את הענין בכתב, הנה כאשר קורא אח"כ את תוכן הדיבור (שבו נמצאת המחשבה) בכתב, ניתוסף לו רגש עמוק יותר בלב והבנה עמוקה יותר במוח בתוכן הדיבור עצמו.

כז. ויש להביא דוגמא לדבר — ממה שמצינו בגמרא¹⁰⁸ "הרבה תורה למדתי מרבתי, ומחבירי יותר מרבתי, ומתלמידי יותר מכולן": לימוד התורה "מרבתי" הוא — ע"י שמיעה, שבה נתפס (לא כח הדיבור שלו, אלא) כח ההבנה והשגה ומחשבה שבלב ושבמוח, כך, שלכאורה, הרי זה הענין היותר נעלה.

ואעפ"כ, כאשר חוזר ומדבר ענין זה עם "חברי", "בדיבור חברים"¹⁰⁹ — הנה ע"י הדיבור ניתוסף בהלימוד יותר ממה שלמד "מרבתי".

אמנם, בהלימוד עם "חבירי" — ש"חבר" אמיתי הוא באופן ששניהם באותה דרגא של הבנה והשגה — אין עדיין ענין של ירידה וצמצום.

אך ישנו גם הלימוד "מתלמידי" — תלמיד שלו, שכדי שיתקבל

109) אבות פ"ר מ"ו.

108) תענית ז, א. וש"נ.

בשכלו והבנתו, צריך להשפיל את עצמו ולבאר את השכל ע"י דוגמא ומשל, ומשל למשל, כיון שהתלמיד לא יוכל לקבל את השכל (או הרגש) כמו שהוא, להיותו למעלה ממנו, ולכן צריך להלבישו במשלים ודוגמאות, ולפעמים לא די במשל אחד, אלא יש צורך בכמה משלים.

ואעפ"כ, אין זו ירידה בלבד, אלא "מתלמידי יותר מכולן": דוקא עי"ז שמוריד ומשפיל את עצמו ומתאמץ להסביר לתלמידיו ע"י משלים והסברות, נפתחים אצלו "חלונות", "דלתות" ו"שערים" חדשים, שיוכל לראות את העמקות שישנה בשכל זה, אשר, עד עתה לא הבחין בה. ועד"ז בהנוגע לרגש שבלב.

כח. עפ"ז יש לבאר גם מה שמצינו בגמרא במסכת ערכין¹¹⁰ שיש ב' דעות בנוגע לשירת הלויים שהיתה במקדש — אם "עיקר שירה בפה" או "עיקר שירה בכלי":

לכאורה אינו מובן: מה מקום לספק בדבר — איך אפשר להשוות "שירה בכלי" ל"שירה בפה"??!

"שירה בפה" — היא השירה שנשמעה מפי הלויים עצמם, במלוא הרגש, שכן, להיותם אלו שהקב"ה הבדיל ובחר "לעמוד לפני ה' לשרתו"¹¹¹, בתור שלוחים של כל בני, "נתונים נתונים המה לי מתוך בני ישראל"¹¹², הרי בודאי ששירתם היתה מכל הלב, "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך"¹¹³.

ואילו "שירה בכלי" — כלי-זמר שהיו במשכן ולאח"ז במקדש (כפי שנימנו בכ"מ בנביאים וכתובים: בדברי-הימים¹¹⁴ וגם בתהלים¹¹⁵ ובספר שמואל¹¹⁶) — הנה אף שבאה ע"י איש חי מבית לוי ("אָ לעבעדיקער לוי") שפורט באצבעותיו "עלי עשור ועלי נבל", או בכלי-זמר שנופח בו ברוח פיו, הרי שירה זו היא באמצעות המתכת או העץ שבכלי, ואיך אפשר להשוותה ל"שירה בפה"?!
ואעפ"כ, יש דעה בגמרא ש"עיקר שירה בכלי"!

כט. וההסברה בזה:

יהודי — ונברא בכלל — מורכב מגנפוש וגוף, באופן שהנפש

(114) א יג, ח. טו, טז ואילך.

(115) פא, ג. צב, ד. קנ, ג ואילך. ועוד.

(116) ב ו, ה.

(110) יא, א.

(111) עקב יו"ד, ח.

(112) בהעלותך ח, טז.

(113) ואתחנן ו, ה.

קשורה עם הגוף, כשם שהגוף חי מהנפש. וכדי לקבל מהנפש כל מה שיש בה ומה שמצפים ממנה — יש להבטיח שהגוף לא יעלים ויסתיר ולא ימנע זאת, ויתירה מזה, שהגוף יסייע בזה, ואז, הנה לא זו בלבד שתהי' הן שירת הנפש והן שירת הגוף, אלא עוד זאת, שע"י סיוע הגוף תהי' שירת הנפש באופן נעלה יותר.

ובהקדם המובא מכתבי האריז"ל (ומתבאר גם בפשטות)¹¹⁷ בפירוש הכתוב¹¹⁸ "כי לא על הלחם לבדו יחי' האדם כי על כל מוצא פי ה' יחי' האדם",

— שהפירוש האמיתי בזה, שאין כוונת הכתוב לומר שהלחם אינו ממשך חיות, שכן, ע"פ דין וע"פ שכל, נעשה קיום הנשמה בגוף ע"י אכילה ושתי', שכללותם נקרא בשם "לחם"¹¹⁹, אלא, התורה, שנקראת "תורה אור"¹²⁰, מאירה את הענין, ומבהירה, שהחיות של האדם אינה מהגשמיות של הלחם, אלא מה"מוצא פי ה'" שישנו בלחם —

לדלאורה אינו מובן: הרי "מוצא פי ה'" ישנו הן בלחם והן באדם האוכל את הלחם — "מוצא פי ה'" שמהוה את האדם, וא"כ, למה זקוק האדם ל"מוצא פי ה'" שישנו בלחם? אך הענין הוא — שהקב"ה הכניס בלחם ניצוץ קדושה ששייך ליהודי זה, שע"י ניצוץ קדושה זה יתוסף בו חיות.

וכשם שהדברים אמורים בנוגע לנפש וגוף — כן הוא בנוגע לשירה שבפה ושירה שבכלי:

כיון שהקב"ה הטביע בטבע הבריאה, שע"י פעולת האדם בכלי-זמר — אם ע"י נפוחה ברוח פיו, או ע"י מעשה אצבעותיו, שפורט באצבעותיו "עלי עשור ועלי נבל" — מוציא ה"כלי" קול של שיר, הנה עי"ז ניתוסף שלימות (לא רק בכלי שיר, אלא) גם באדם כמו שהוא אדם — שנעשה אצלו "פתח" לשפוך ולבטא את רגשי לבו בשירה, באופן שלא הי' יכול לבטא ע"י השירה בפה.

[וכאמור לעיל (סכ"ג) בנוגע לענין השמחה — שכאשר השמחה היא במדידה והגבלה, אזי יכולה להתבטא במילים; כאשר השמחה היא למעלה ממדידה והגבלה של מילים, אזי מתעורר הצורך לספק בידים;

(117) ל"ת וסה"ל להאריז"ל עה"פ עקב ח, ג. וראה כש"ט סקצ"ד. תו"א בשלח סה, ד ואילך. לקו"ת צו יג, סע"ב ואילך. ובכ"מ. (118) עקב שם.
 (119) ראה פרש"י ויצא לא, נד. אמור כא, יז.
 (120) משלי ו, כג.

וכאשר השמחה עולה על כל גדותי, אזי פועלת השמחה שיוצא ממקומו ומתחיל לרקוד אפילו ברגלים, מצד גודל השמחה כ"כ שלא הדיבור ולא הידים יכולים להכיל אותה. והיינו, שמקומה של השמחה הוא — לא רק ברגל, אלא הריקוד ברגל מוכיח שהשמחה שבלב ובמוח ובכל האדם היא גדולה ועמוקה כ"כ שעולה על גדות הלב, וגדות המוח וגדות הידים, עד שחודרת גם ברגלים].

וזוהי ההסברה בדברי הגמרא:

יש דעה ש"עיקר שירה בפה", שכן, מה יכול להיות נעלה יותר מאשר קול חי מפיו של בן לוי שמשורר להקב"ה בביהמ"ק? ...! אך יש דעה נוספת, ש"עיקר שירה בכלי" — שכאשר בן לוי זה מצמצם את עצמו שלא "לצאת מן הכלים", אלא לשקול ולמדוד את נפחת רוח פיו בכלי-זמר שמשמיע קול ע"י רוח פיו, או את אופן פריטת אצבעותיו בכלי-זמר שמשמיע קול ע"י פריטת האצבעות, הנה דוקא ע"ז מגיע ל"עיקר שירה".

ל. וכן הוא בנוגע ל"שירה" של בני"ה להקב"ה ע"י לימוד התורה וקיום מצוותי' — שנחלקת לשני חלקים: נשמת המצוה — כוונת המצוה, וגוף המצוה — מעשה המצוה, כאמור לעיל (סכ"ה) שהעיקר הוא (לא כוונת המצוה, אלא) מעשה המצוה:

לכאורה צריך להיות בפשטות שהעיקר הוא שיש ליהודי כוונה טובה, שהרי "רחמנא ליבא בעי"¹²¹, לב יהודי ("א אידישע האַרץ") וכוונה שהיא ברוח היהדות ("א אידישע כוונה"), ומה נוגע כיצד יתבטא הדבר במעשה.

ואעפ"כ אומר הקב"ה שאין האמת כן, אלא העיקר הוא — המעשה.

ואדרבה: כאשר ישנו הענין ד"נעשה" ע"י בשר הגוף, וע"י צמר גשמי שעושה ממנו ציצית, וקלף גשמי שעושה ממנו תפילין, ואח"כ מניח התפילין על הראש והיד, ולובש הטלית גדול או טלית קטן — אזי הענין ד"נשמע" (ונבין) הוא אצלו מתוך הבנה עמוקה ביותר, ומזה נמשך עומק גדול ו"חי" גם בהרגש הלב, "בכל לבבך", יותר מכמו שהי' לולי ענין המעשה.

(121) סנהדרין קו, ב ובפרש"י. זהר ח"ב קסב, ב. ח"ג רפא, ב.

לא. וכן הוא גם בהאמור לעיל בנוגע לענין הזכרון — "נזכרים ונעשים":

כאשר מתאספים יחד בקשר עם זכרון על ענין שאירע לפני ריבוי שנים, הנה אף שלכאורה נתיישן הדבר, מ"מ, דורשים מיהודי שכל הענינים הקשורים עם טוב וקדושה, תורה ומצוותי, צריכים להיות באופן ש"בכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים"¹⁰¹, כמ"ש¹²² "היום הזה גו'", "כאילו בו ביום נצטוית עליהם" ("כאילו היום ניתנו"¹²³), ולא "כדיוטגמא ישנה" (כמובא מספרי¹²⁴).

אבל אעפ"כ — טוען הוא — הרי עברו ריבוי שנים כ"כ?! ועל זה אומרים לו — שהענין ד"נזכרים" צריך להיות באופן של "נעשים":

כל המניעה לענין הזכרון באופן של "חדשים" מצד החילוק בין ימים שעברו לזמן ההווה, אינה אלא מצד הגשם והחומר, כי, ענין הרוחניות הוא למעלה מהזמן, ושם, אין חילוק אם הדבר אירע לפני ריבוי שנים או ברגע כמימרא, וכל החילוק הוא רק בענין שהוא תחת ממשלת הזמן, שזהו החומר והגשם.

ולכן, כאשר פועלים שינוי בהגשם ("מ'מאכט אים איבער") ע"י מעשה גשמי הקשור עם ענין זכרון,

— ולדוגמא: אכילת מצה, וכל שאר הענינים הקשורים עם "זכר ליציאת מצרים", מאורע שהי' לפני אלפי שנים. ועד"ז כללות התורה ומצוותי, שקשורה עם יצי"מ, כמבואר בספר החינוך¹²⁵ (ולכן, התחלת עשה"ד, שהיא התחלת כל התורה ומצוותי, היא: "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים"³⁴) —

הרי זה מבטל את המניעה שמצד הגוף, שטוען, שאצלו יש חילוק בין ה' הווה ויהי'; זה עתיד, וזה הווה, וזה עבר ועד לעבר הרחוק, ובמילא יש חילוק בין ענין ישן לענין חדש — שהרי הגוף עצמו אכל מצה ועשה קידוש "זכר ליציאת מצרים", ובמילא נעשה הזכרון לא רק "כחדשים" (בכ"ף הדמיון), אלא "חדשים" ממש.

לב. וכן הוא בענין ד"נזכרים ונעשים" בנוגע לי"ב-י"ג תמוז: ישנם כאלו שזוכרים את התנועה שבה עמדו ב"ב-י"ג תמוז בפעם

(124) פרש"י ואתחנן ו, ו — מספרי שם.
(125) מצוה כא.

(122) תבוא כו, טז ובפרש"י.
(123) פרש"י יתרו יט, א.

הראשונה — שאז לא היו צריכים להתווכח ולטעון עמהם שיש צורך במס"נ על תומ"צ, מתוך בטחון בוודאות הנצחון, שהרי הם בעצמם ראו זאת באותו יום;

היתה ממשלה אדירה שעמדה "מעבר אחד", ומעבר השני עמד "אברהם אבינו"¹²⁶ של דורנו — "אחד הי' אברהם"¹²⁷. ומי ניצח? — "אחד הי' אברהם", ובאופן שלא הסתפק עם עצמו, אלא (כהמשך דברי יחזקאל בנבואתו) "ויירש (זרעו) את הארץ"¹²⁷, היינו, שבכח זה כובשים (יורשים) את הלבבות של בני"י שנקראים "ארץ חפץ"¹²⁸, מאז ועד היום ולשנים יבואו.

ובמילא לא הי' צורך לטעון עמהם שאין להתפעל מפני הגויים, וגם לא מפני ה"א-ל זר אשר בקרבך", ה"גוי" שבלבו, "זה יצר הרע"¹²⁹, כיון שברור הדבר שאם רק תהי' החלטה אמיתית, אזי ינצחו — כפי שאכן ראו בפועל ב"י-ב"י"ג תמוז הראשון.

ו"הימים האלה", כשהם "נזכרים" כדבעי, אזי "נעשים" — במעשה בפועל, בהפצת לימוד התורה וקיום מצוותי', לא רק בד' אמות שלו, אלא בכל מקום שידו מגעת, ועושה זאת בשמחה ובטוב לבב, ואז מובטח לו שיצליח — וכנוסח הידוע¹³⁰: "ידו על העליונה" — להפיץ "נר מצוה ותורה אור"¹²⁰, לפעול בסביבתו אור וחום, ובאופן דהולך ומוסיף ואור, ועד לקיום היעוד "לילה כיום יאיר"¹³¹, שאז תתקיים הנבואה "לא יהי' לך עוד השמש לאור יומם גו' והי' לך הוי' לאור עולם"¹³², במהרה בימינו, בביאת משיח צדקנו.

* * *

(129) שבת קה, ב.
(130) ב"מ רפ"ד. ועוד.
(131) תהלים קלט, יב.
(132) ישעי' ס, יט.

(126) ב"ר ספמ"ב.
(127) יחזקאל לג, כד.
(128) מלאכי ג, יב. וראה כתר שם טוב בהוספות סנ"ז. וש"נ (נעתק ב"היום יום" יז אייר).

הוספה

בי"ה, חיי'י טבת, ה'תשמ"א
ברוקלין, נ.י.

לכבוד השגריר מר יששכר בן יעקב שי
וינה

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבו מט' טבת. ופותחין בברכה, על הספ"י והעידוד שנתן להרב ר' יעקב שי' בידרמן, אשר בודאי כמו בכל ענייני טוב גם עידוד ועזר זה יהי' באופן דמוסיף והולך, ובלשון חכמינו ז"ל "מעלין בקודש". ובפרט אשר פעילותו היא לטובת הרבים, מתחיל ועיקר בשטח החינוך. וזכות הרבים מסייעת

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (ברונשטיין, תשס"ד; בידרמן, תשע"א).
מכתבו מט' טבת: בו כותב:

נתכבדתי היום בכיקורו של שליח כבוד הרב, הרב יעקב בידרמן, שהחל לפעול בקרב ק"ק וינה. אציין בסיפוק שמגיעים אלי הדים חיוביים מפעולתו הברוכה כאן. מתוך שמעונין אני לעודדו בקשתי לשוחח עמו ולהדק הקשר עמו.
במהלך השיחה הצגתי בפניו שתי שאלות: האחת — דפדפת בשפה הגרמנית שנועדה להסביר לקורא מטרות חב"ד, אכן מקנה מושג ברור לגבי שאיפות חב"ד. היטודות והערכים של חיינו היהודים מוגשים למעיין בשפה ברורה ומעוררת ענין. חפשתי בשורות הכתובות ובין השיטין משהו על ארץ-ישראל, יגעתי — ולא מצאתי ואני מתקשה להאמין, האמנם? הרי ארץ-ישראל תופסת מקום כה מרכזי במחשבה ובעשייה החב"דית, מדוע איפא ייפקד מקומה בנייר שנועד להסביר תורת-חב"ד על רגל אחת?
שאלתי השניה נגעה למיקומה של ירושלים ברשימת משרדי חב"ד בארץ-ישראל. המשרד הראשי משום-מה עדין מקומו בתל-אביב ומופיע בראש הרשימה ולאחר-מכן מופיעות יתר הערים לפי סדר אלף-בית, כך שירושלים נצבת בין יפו וכפר סבא. והרי מצוה עלינו "להעלות את ירושלים על ראש שמחתנו".
הרב בידרמן השיב לי, שהדפדפת הגרמנית תורגמה מן המקור האנגלי*. הוסיף ואמר, שהרב ייטיב להשיב על קושיותי והציע שאכתוב כאשר כתבתי.
העליתי דברי אלה במצוות חז"ל שלא הביישן למד ומקוה שדברי יתקבלו ברוח הטובה בה נכתבו.
יהיה לי הדבר לכבוד ולעונג להתכבד במענה כבוד הרב.

הספ"י = הסבר פנים יפות.

ובלשון חכמינו ז"ל "מעלין בקודש": ברכות כח, א. וש"נ.

(* שי"ל ע"י צאנז"ח בני"י, והוגהה בשעתו ע"י רבינו.

וגם מעודדת ותובעת. ובטח לאיש אשר תפקידו הנעלה והאחראי לבוא במו"מ עם רבים, ולא רק בכמות אלא גם באיכות, אין כל צורך באריכות בזה.

בנוגע לשתי השאלות שבמכתבו, אף כי במסגרת מכתב קשה לבאר הענין ככל הדרוש, על כל פנים אבוא בנקודות אחדות, אשר בודאי גם הן מספיקות: (א) בעלון המופץ לרבים על דבר "מטרות חב"ד", אשר לא מצא, כלשונו, "משהו על ארץ-ישראל" –

בודאי מובן לכו' אשר אין העלון ממצה מטרות חב"ד, על אחת כמה וכמה לא תורתה ושיטתה, כי אם משמש מעין הקדמה ופתיחה וקשר ראשוני עם חוגים הכי רחבים של עמנו בני ובנות ישראל, מתחיל, כמובן, מאלה שכל ענין חב"ד חדש הוא בעיניהם, ולפעמים רבות גם עניני התורה ומצותי' חדשים בעיניהם. ואדרבה, דוקא אלה זקוקים ביותר לקישור וקירוב, להבינם עכ"פ את הא"ב של כל ענין וענין ובתקוה חזקה אשר הקדמה ופתיחה זו תתן האפשרות להרחיב הדברים ולהעמיקם.

על פי האמור מובן וגם פשוט אשר עלון כגון זה תוכנו צריך להיות מוגבל לנקודות הכי עקריות והכרחיות, ובהשמטת ענינים העלולים לעורר הסתייגות שתמנע מגע ומשא ראשוני בעיקרי היהדות והא"ב של היהדות.

בודאי ידוע למר ע"ד מאות ואלפים היורדים מאה"ק לחו"ל, וע"ד תנועת ה"בונד" אשר למרבה הפלא קיימת גם עתה בארה"ב ועוד מדינות. וידוע למר גם כן שכשבן-אדם מרגיש בעצמו שעבר עבירה, הרי בטבע הדברים שמשתדל להצדיק את עצמו, וככל שרגש האשמה גדול יותר, ההשתדלות בהצדקה עצמית גדולה יותר, ובפרט אם כמה וכמה שנים עבר ושנה וכו'.

כל אותם מאות ואלפים היורדים והבונדיסטים וכיו"ב, באם תחילת הגישה אליהם תזכיר ענין ארץ-ישראל, הרי זה טריקת דלת בפני הרוצה להכיר אותם. וכל אותם היורדים ומשפחותיהם אשר בהשתדלות פעילי חב"ד, כפי שראינו בעינינו בניו-יאָרְק רבתי, נותנים לילדיהם חינוך יהודי אמתי, כולל התפילה כמה פעמים ביום "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים", ועד שכמה מהם שלחו ילדיהם לארץ ישראל או גם בעצמם חזרו ועלו לאה"ק, לא היתה כל אפשרות לדבר עמהם בכלל. ועוד כמה דוגמאות ממעשים בכל יום, ולא לבד בין היורדים. וק"ל.

(ב) אשר לשאלה השני – בנוגע למיקומה של ירושלים ברשימת משרדי חב"ד בארץ ישראל, מעשה שה"י כך ה"י: כשיצא גל חסידי חב"ד מאחורי מסך הברזל, הורה להם כ"ק מו"ח אדמו"ר לעלות לאה"ק ולייסד שם מקום מושב

מרכזי, ובאו שם בדברים עם המשרדים המתאימים, ואף שלא ברורים אצלי טעמי המשרדים, אבל העובדא היא שהקציבו עבורם השטח בו יסדו כפר חב"ד, שהוא על יד תל אביב.

כדרך אנשי חב"ד, תיכף בתחילת התיישבותם התחילו בפעילות ומבצעים להפצת התורה והיהדות בין הבאים מאחורי מסך הברזל ובין חוגים אחרים הזקוקים לזה. ומובן שהארגון והמשרדים של חב"ד היו צריכים להיות בקרבת מקום למושבם, היינו תל-אביב וכפר חב"ד בעצמו, אף כי עוד קודם בא הגל האמור דחסידי חב"ד כבר היתה ישיבה גדולה בירושלים עיה"ק, ישיבת תורת אמת, וגם מוסד "כולל חב"ד" ומרכז תנועת חב"ד, פרט לצעירי אגודת חב"ד ומפעלי חב"ד שיזמו והפעילו אנשי חב"ד הבאים מאחורי מסך הברזל.

מאז ועד עתה חלק חשוב מעולי חב"ד לאה"ק משתדלים להתיישב בקירוב מקום לכפר חב"ד, ששם בשבילם תנאי ההתאקמות קלים יותר, כיון שהוא כפר עצמאי, ועצמאי הן בגשם והן ברוח, ובעזר המשרדים לקיים עצמאות זו. לכן באופן טבעי נמשכו הדברים באופן האמור. ולהשתמש בתוארים הרגילים בהם, אף שאין מתאימים להמציאות של חב"ד, זהו מעין ועל דרך החילוק של הישוב הישן שמרכזו בירושלים והישוב שלאחרי זה שהוא ברחבי הארץ.

לא אכחד שהיתה לי פליאה על השאלות האמורות, כיון שלא שערתי שיש ספקות בענינים האמורים, אבל ביחד עם זה יש לי סיפוק שניתנה לי האפשרות להבהיר הנקודות הנ"ל. ויותר הופתעתי בנוגע לשאלה השני, כיון שאדברה מוצף אני בתביעות וטענות על עמדותי ה"ניצית" בכלל ובמיוחד בנוגע לירושלים, כולל ירושלים העתיקה, עמדה המיוסדת על פס"ד תורתנו, תורת אמת, אשר ירושלים בכל תוקפה הוא דוקא החלק שבתוך החומות, הנקראת עתה "ירושלים העתיקה", עיר בה חנה דוד, וממנה מושפעת הקדושה לירושלים שמחוץ לחומה.

דרך אגב, ואולי אין זה דרך אגב, בירושלים העתיקה קיים בית-כנסת שיסדו אדמו"ר ה"צמח צדק", הוא האדמו"ר השלישי לנשיאי חב"ד, שאפילו בימי הכיבוש בידי ירדן נשאר קיים על כתליו וגגו, ביחד עם הטבלה הקבועה בכותל ע"ד המייסד וכו', ותיכף לשחרורה של ירושלים האמתית (העתיקה) נתחדש שם ביהכ"נ ובית המדרש וספרי' וכולל, ופעילות חינוך וכו'.

ולסיים מעין הפתיחה, אביע איחולי למר אשר יצליח בתפקידו הכי אחראי

עיר בה חנה דוד: ע"פ ישעי' כט, א.

בית-כנסת שיסדו אדמו"ר ה"צמח צדק": ראה בטאון חב"ד גליון 32 (כסלו תשל"א) ע' 37 ואילך. גליון 33 (ניסן תשל"א) ע' 40 ואילך. תולדות חב"ד בארץ הקודש פכ"ח (ע' קצח ואילך). שאפילו בימי הכיבוש בידי ירדן נשאר קיים על כתליו וגגו: ראה אג"ק חכ"ה אגרת ט'תקכא. ותיכף לשחרורה.. נתחדש שם ביהכ"נ ובית המדרש כו': ראה מבוא שם ע' 12 ואילך. וש"נ.

להיות שגריר ארץ הקודש והקדושה אשר בה, ארץ אשר בלשון תורתנו תורת אמת היא "ארץ אשר תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה", ובפרט שגריר ירושלים, עיר בה חנה דוד, אשר בלשון נביא הגאולה והישועה – כשמו, ישעיה' – בנוגע ליעודה הנצחי: מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים.

בכבוד ובברכה ולבשו"ט

מ. שניאורסאהן

ב

[ד' מרחשון, ה'תשמ"ג]

לא נכון לקחת מזמן דהנ"ל למה שאין זה ענינם, וינצלוהו לתומ"צ כוי.

אז תצא
אז תבוא
אז תשנה
אז תשנה

בלשון תורתנו .. "ארץ אשר .. אחרית שנה": עקב יא, יב.
בלשון נביא .. ישעיה' .. מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים: ישעיה' ב, ג.

ב

מצילום כתי"ק, על גליון מכתבס-דו"ח של הנהלת "צבאות ה'" בתאריך זה – בו שואלים, בקשר למה שעורר רבינו אודות הדפסת קובצי חידושי תורה בכל מקום ומקום*, אם ילדי "צבאות ה'" ישתתפו אף הם בכתיבת והדפסת קובצי חידושי תורה.

(* ראה שיחת ש"פ בראשית תשמ"ג (תו"מ התוועדות תשמ"ג ח"א ע' 335 ואילך). ועוד.

לזכות

הילד **שמואל** שיחי

ליום הולדתו ב' תמוז

וליום הכנסו בבריתו של אאע"ה ט' תמוז, ה'תשע"ד

ולזכות אחיותיו ואָחיו

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' **מאיר צבי** וזוגתו מרת **חיי' שרה**

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות

סטמבלר

ולזכות זקניהם שיחיו